

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคอีสานของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และมีการตั้งบ้านเมือง ชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวหลังเหตุการณ์เจ้าอนุวงศ์ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายคน กวาดต้อนผู้คนจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคอีสานและบางส่วนลงมาตั้ง ถิ่นฐานในภาคกลางของประเทศไทย

สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอีสานนั้น มีการทำนาและเลี้ยงโค กระบือ เป็นสำคัญ เป็นสังคมที่มีการผลิตแบบเลี้ยงตัวเองและมีการค้าขาย เนื่องจาก ความไม่สะดวกในการคมนาคมขนส่ง ต่อเมื่อมีเส้นทางรถไฟมาถึงนครราชสีมาจึงทำให้เกิด ความเปลี่ยนแปลง โดยมีการขนส่งสินค้าระหว่างเมืองต่าง ๆ ในภาคอีสานกับภาคกลาง ทำให้ มีการค้าขายตัวขึ้นและการขนส่งสินค้าในภาคอีสานนั้น มีการขนส่งทางเรือในแม่น้ำชี แม่น้ำมูล ซึ่งทำได้สะดวกในฤดูน้ำหลากแล้วนำมาขึ้นรถไฟ ทำให้มีการเชื่อมโยงไปยังเมือง อื่น ๆ ในภาคอีสานด้วย และจากการที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงและในอดีตเป็น บริเวณที่ต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพล แสวงหาทรัพยากร ผลประโยชน์ทางการค้าของ ประเทศฝรั่งเศส ทำให้หลังจากเหตุการณ์วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ราชอาณาจักร สยามในขณะนั้นก็ต้องสูญเสียอิทธิพลในภูมิภาคนี้ไป มีการใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ทั้งที่ในความเป็นมาในอดีตนั้น ผู้คนทั้งในราชอาณาจักรลาว กัมพูชา และสยามต่างมี ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ทั้งโดยการเป็นเครือญาติ วิถีชีวิตและการทำการค้าขายต่อกัน ในช่วงระยะเวลานั้นราชอาณาจักรสยามจึงต้องมีการปรับตัวดำเนินนโยบายเพื่อให้ อยู่รอดและขณะนี้ในยุคโลกาภิวัตน์ ได้มีความสัมพันธ์ ร่วมมือกันต่อรองและประสาน ผลประโยชน์กันอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จะมีความสำคัญต่อชีวิตของคนไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงสมควรที่ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจถึงภูมิหลังของดินแดน ผู้คนในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะในภาคอีสาน

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยถึงความเป็นมา เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมอีสานตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวข้อกันของผู้คนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อเป็นรากฐานสู่การอยู่ร่วมกันด้วยดีในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในภาคอีสานของประเทศไทย ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 24-25
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผู้คนในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งผู้คนในภาคอีสานของประเทศไทย ชาวลาว และชาวกัมพูชา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 24-25 ในระยะเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีระบบการเมืองการปกครองเดียวกัน คือ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และเป็นระยะเวลาที่ไทยต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพลของชาติตะวันตก มีการทำสนธิเบาวีริง ทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น เกิดความสัมพันธ์และการค้าขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งภาคอีสานของราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรลาวและกัมพูชา ดังนั้นพื้นที่ทำการศึกษาจะครอบคลุมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยและเกี่ยวเนื่องถึงราชอาณาจักรลาวและกัมพูชา เพื่อให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์และพัฒนาการของดินแดนในบริเวณนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาตามวิธีทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ดำเนินการโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารของทางราชการ ซึ่งเป็นเอกสารของกระทรวงต่าง ๆ ที่เก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ไบบอกของหัวเมือง

ต่าง ๆ ในภาคอีสานที่ได้เก็บไว้ที่แผนกหนังสือโบราณ หอสมุดแห่งชาติ บันทึกของชาวต่างชาติที่ได้เดินทางมายังภูมิภาคนี้ เอกสารท้องถิ่น เช่น บันทึก หนังสือที่พิมพ์ในวาระสำคัญ วิทยานิพนธ์ วารสาร โดยค้นคว้าจากห้องสมุดต่าง ๆ คือ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตลอดทั้งการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้อาวุโสในท้องถิ่น โดยสัมภาษณ์ท่านที่เป็นเชื้อสายเจ้าเมืองเก่า ราษฎรอาวุโสในหมู่บ้านต่าง ๆ ช่างฝีมือที่ทำงานหัตถกรรม และนักธุรกิจชาวจีน เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการปกครอง วิถีชีวิต เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น การผลิต การติดต่อและการขยายตัวทางการค้า ทำให้ได้ข้อมูลในพื้นที่นั้นลึกซึ้งมากขึ้น ทำให้เห็นภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น ตลอดทั้งความคิด ความรู้สึกของผู้คนในท้องถิ่น วิธีนี้จะเป็นการใช้หลักฐานทั้งทางราชการและจากท้องถิ่น เพื่อเป็นการเสริมซึ่งกันและกันในส่วนที่ขาดไป ทำให้ได้ภาพที่ชัดเจนขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยนี้โดยพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงภูมิหลังของผู้คน บ้านเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย
2. ทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของผู้คนในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในปัจจุบันและอนาคต